
Laca

Tijdingen

België-Belgique
P.B.
1020 Brussel 2
1/1475

Driemaandelijks tijdschrift van LACA.
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 13 - nummer 3
maart - april - mei 2002

Laken

Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857

Verantwoordelijke uitgever:
Leon Candau, Rode Kruislaan, 15, 1020 Brussel, tel. 02/268.69.58
Afgiftekantoor : 1020 Brussel 2

TEN GELEIDE

1. - KERK VAN LAKEN IS NIET BESCHERMD

Onder deze titel verscheen een artikel van redacteur J. Van Hove in de Standaard van dinsdag, 26 februari 2002 (p. 11, katern: Cultuur en Media).

De steller van dit artikel breekt een lans voor de dringende bescherming van de negentiende-eeuwse Onze-Lieve-Vrouwekerk. Hij stipt daarbij enkele grondige redenen ter overweging aan. De kerk werd opgericht als symbool van de jonge Belgische Natie, naar aanleiding van het overlijden van de eerste Koningin Louise-Marie in 1850. De beroemde architect Poelaert verwierf de opdracht met een project in Neogotische stijl, zich inspirerend op de architectonische verwezenlijkingen van de Duitse bouwmeester Karl Friedrich Schinkel. Ons inziens dient hier ook te worden vermeld dat Poelaert enkele persoonlijke accenten aanbracht (kenmerk van de 19de-eeuwse eclectische bouwstijlen): gelijke hoogten van middenschip en zijbeuken en de toevoeging van een octogonale ruimte (boven de crypte) achter het koor. Deze afwijkingen ten opzichte van de Middeleeuwse kathedraalbouw verhoogden de ruimtelijke ervaring en de akoestiek binnen het gebouw !

In 1999, zo weet J. Van Hove te berichten nam de Federale Staat de restauratie op zich, nadat gedurende jaren de eigendomstitel van het gebouw betwist werd door de kerkfabriek en diverse overheden. (Deze beslissing kaderde in het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Overheid en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest). Prompt werd een wedstrijd georganiseerd, voorgezeten door een vakjury. Een tijdelijke vereniging van architecten en restauratiespecialisten zag haar voorstellen bekroond. Toch werd aan deze vereniging de restauratieopdracht niet toevertrouwd omdat geopteerd werd voor een voordeligere oplossing.

Drie jaar geleden werd de Onze Lieve-Vrouwekerk van Laken op de lijst van het te beschermen Brusselse erfgoed geplaatst. Een definitieve beslissing bleef evenwel uit. De bescherming van het gebouw is derhalve van *primordiaal* belang opdat de restauratiewerken dan gesuperviseerd kunnen worden door de Brusselse Dienst voor Monumentenzorg en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

Eerwaarde Heer Deken, H. Cosijns, deelde ons verleden jaar mede dat jaarlijks een bedrag zal vrijgemaakt worden voor de restauratie van de kerk, een operatie die bijgevolg een zeer lange tijdspanne in beslag zal nemen.

Uit welke hoek komt nu die plotselinge mediatieke belangstelling voor een spoedige bescherming van dit Lakense religieuze erfgoed ? Zou het kunnen dat beschermde gebouwen onder een andere wetgeving vallen met weer gewijzigde financiële overeenkomsten tot gevolg ?

LACA volgt de toestand met aandacht.

2. - CONFERENTIEAVOND OVER DE BOERENTRAM BIJ DE HEEMKUNDIGE KRING VAN LAKEN

In het 4de trimestriële contactblad van het verbond voor Heemkunde - Gouw Vlaams Brabant, waarbij LACA aangesloten is, verscheen onder deze titel een verslag van een LACA-activiteit, georganiseerd in samenwerking met het Gemeenschapscentrum Nekkersdal op 21 november 2001. Verantwoordelijke uitgever, de Heer G. Vandegoor, tekende dit verslag.

"Door de Geschied- en Heemkundige Kring van Laken (Laca) werd op 21 november jl. een conferentieavond ingericht met als thema "De Boerentram te Laken", dit naar aanleiding van het verschijnen van het kijk- en leesboek "Tram Story 1911-1978", samengesteld door Paul de Backer. De voorstelling van het boek vond plaats in het Gemeenschapscentrum Nekkersdal in de G. Schildknechtstraat te Laken om 20.00 uur. Tot 1978 kon men met de tram naar Wemmel rijden, nadien werden er bussen ingelegd op het traject. De auteur schreef een boek over deze tramlijn. Het werk bevat talrijke wetenswaardigheden en vele onuitgegeven foto's. De voordracht was niet enkel een terugblik op het verleden, want dhr Philippe Meert van de vzw "Pro Tram" kwam een voorstel uit de doeken doen voor een "nieuwe boerentram" richting Grimbergen en Wemmel".

Met deze sturen we een welgemeende dank aan de drie bestuursleden van het Verbond voor Heemkunde die ons met hun aanwezigheid vereerd hebben.

We verhehlen niet dat we een beetje ontgoocheld waren over de geringe opkomst van onze leden, hoewel de informatie tijdig verspreid werd in LACA Tijdingen. We laten ons echter niet ontmoedigen en blijven hopen op een grotere belangstelling bij een volgende spreekbeurt in de loop van 2002 !

3. - EEN POSITIEVE REACTIE OP HET ARTIKEL "IN MIJN TIJD" (A. Merens en E. Christiaens in LACA Tijdingen Jg. 13/2)

De Heer Beukenhorst, een der LACA-leden van het eerste uur, richtte een felicitatiebrief aan het redactiecomité naar aanleiding van de gepubliceerde jeugdherinneringen van de Heer A. Merens in ons laatst verschenen tijdschrift. Zelf Lakenaar van geboorte en niet meer van de jongste, hebben tekst en oude illustraties bij hem een gevoelige snaar getroffen.

Eerlijk gezegd, zijn lovende en aanmoedigende woorden lieten ons ook niet onbewogen. Wij zijn hem hiervoor zeer dankbaar. De redactie nam derhalve unaniem het besluit om een afschrift van zijn brief in bijlage aan de rubriek 'Ten Geleide' op te nemen.

Terloops: alle reacties, ook negatieve zijn steeds welkom en kunnen bijdragen tot nuttige evaluatie van ons heemkundig werk !

4. - TOEGESTUURDE DOCUMENTATIE

De Heer R. Bockstael (achterkleinzoon van...) stuurde ons een afschrift van een uitgebreid artikel , verschenen in het dagblad "Le Soir" van dinsdag 11 oktober 1977. Steller van het artikel, de Heer M. Vermeulen, bracht het ongelooflijke verhaal van Juffrouw Juliette Lavianne, geboren te Laken in 1894, Koninginnelaan, in de woning van haar grootouders. We danken ons geëerd lid voor de attentie en zijn er stellig van overtuigd dat de avontuurlijke biografie van de toen reeds 83 jarige Lakenaarster van oorsprong onze lezers zal boeien. LACA bereidt reeds een bewerking voor van de in de Franse taal gestelde tekst die in een van de volgende nummers van LACA Tijdingen zal verschijnen.

L. Candau
Voorzitter

Kerktorens in steigers, nog meerdere jaren !

Martin J. BEUKENHORST

- 4 -

C.Françoisstraat 61
1830 Machelen
Tel.: 02 253 25 79

5 februari 2002

LACA Tijdingen
Forumlaan 17, Bus 29
1020 Brussel

Geachte Redactie,

Langs deze weg zou ik u willen laten weten, hoeveel genoeg ik beleefd heb aan het lezen van de herinneringen van de heer André Merens. (LACA Tijdingen 13 e jaargang/2)

Geboren (1930) en getogen in de Wijngaardenstraat, vond ik in zijn verhaal vele bekende namen terug, aangezien zijn school in de buurt van ons huis stond.

In het gebouw op n° 307 van de Koninginnelaan (u neemt er zelfs een foto van op als illustratie) was voor de tweede wereldoorlog een afdeling ondergebracht van de Rijks-Middelbare Jongensschool uit de Maria Christinastraat. Het schooljaar 1939-1940 liep ik er school als leerling van de vierde klas bij meester Huybrechts. Voor het vijfde jaar moesten we terug naar het hoofdgebouw. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw ben ik er nog eens terug geweest. Er was toen een psycho-medisch-sociaal centrum gevestigd en inmiddels liepen mijn eigen kinderen school in Laken.

Ook bakkerij Fosse op n° 2 van de Koninklijk Parklaan kan ik me nog goed herinneren. In de jaren voor de oorlog en ook tijdens de oorlog stond Lea Fosse in de winkel, terwijl haar broer Marcel het brood bakte. Soms werd ze bijgestaan door een veel jongere zuster, Ghilaisne, die eerder Franstalig was.

Van de gelegenheid maak ik gaarne gebruik om mijn waardering uit te spreken voor de zorg, die u besteedt aan LACA Tijdingen. Met grote belangstelling lees ik steeds de artikelen, die zoveel aspecten belichten van de geschiedenis van Laken. Ik zou zeggen doe zo voort.

Met vriendelijke groet en achting,

Martin J. Beukenhorst

MIJMERINGEN ROND DE "DIKKE LINDE" - MUTSAARD

De plaatsnaam "Dikke Linde" vindt zijn oorsprong in een eeuwenoude linde die zich op korte afstand van de De Wandstraat bevond, op het Heizelkruispunt. Het tijdschrift van de Belgische Touringclub (nummer 10, jaargang 1908, bladzijde 240) vermeldde het volgende : "De eerbiedwaardige lindeboom, die in het midden van het "Heizel-kruispunt" of "Dikke linde" van oudsher zijn bladerdak ontvouwde, vertoont sedert de laatste lente geen bladknoppen meer ... Helaas, na zovele jaren, gaf hij de geest... en weldra zal hij onder de hakbijl sneuvelen..!"

Met andere woorden, de echte "dikke linde" verdween omstreeks 1908.

Oorspronkelijk was de De Wandstraat (1) een straat met slecht een paar huizen en enkele kleine buurtwinkels : een bakkerij, slager, groetenhandel, kruidenier, vishandel, tabak en sigaren en natuurlijk enkele cafés. In de winkels vond men slechts artikelen voor dagelijks gebruik.

Het petroleumvat waaruit men per kruikje tapte stond naast de boterkluit of het wiel "Brie" op een strobed. De huisvrouwen deden meestal boodschappen voor kleine hoeveelheden naargelang hun dagelijks verbruik. Er bestonden nog geen grootwarenhuizen met hun uitgestrekte parkings en volgeladen winkelkarretjes.

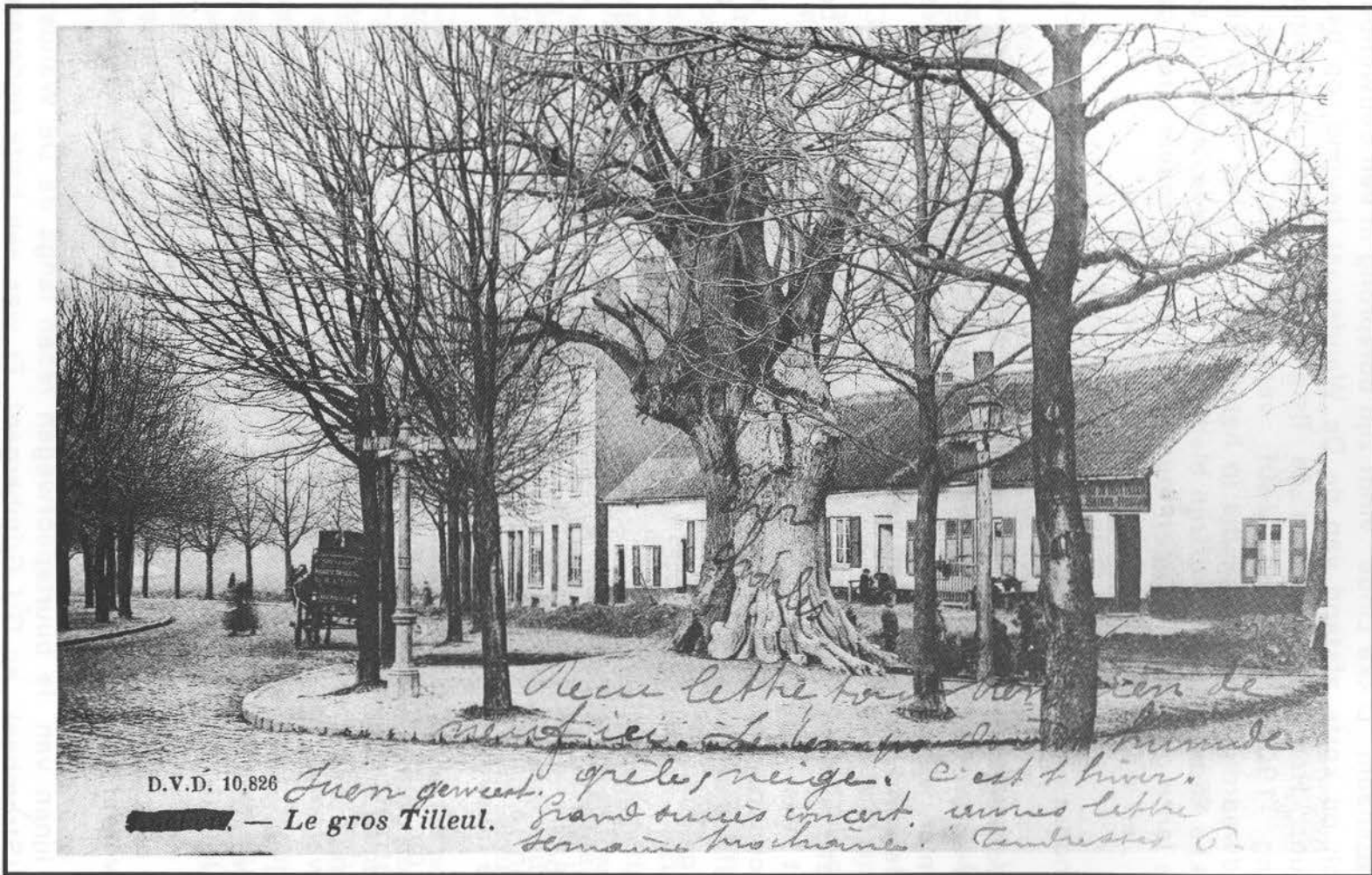
In die dagen bestond er nog een "lanteireman" die iedere avond de straatlantaarns aanstak en 's morgens doofde. Tijdens de dag werd hij "melkboer" die met paard en karretje van deur tot deur ging om melk aan de man te brengen in pinten van een halve liter in de pannen of kruiken van de huisvrouwen.

Door de stadsuitbreiding en de toename van de bevolking is de De Wandstraat, na verloop van tijd, een zeer actief commercieel centrum geworden. Onlangs is dit nog versterkt door het verdwijnen van een aantal grootwarenhuizen en een zekere vervreemding van de Maria-Christinastraat. Tot in 1893 was de "Dikke linde" het eindstation van de buurtspoorwegen. Later werden de lijnen verlengd tot Grimbergen/ Meise (1893) Meise-Wolvertem (1894) en Wolvertem/Londerzeel (1894).

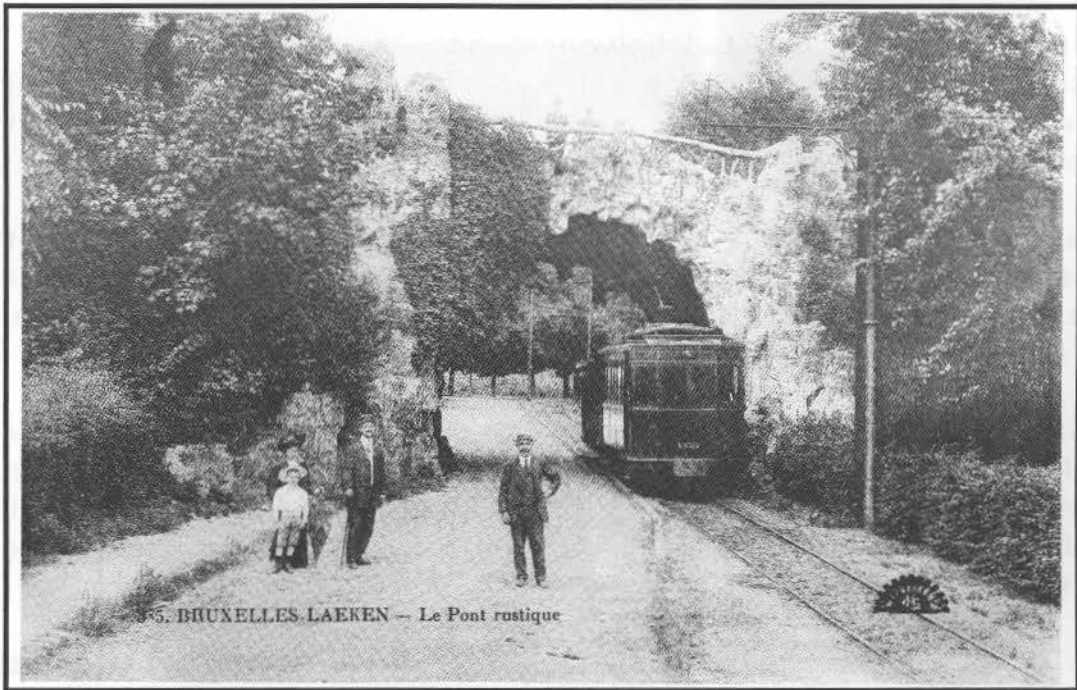
Tot in april 1909 waren het stoomvoertuigen waarna de stoomaandrijving werd vervangen door de elektrische aandrijving

Twee lijnen van de buurtspoorwegen reden langs de De Wandstraat, de lijn S (Strombeek) en G (Grimbergen). Er was een halte onderaan de De Wandstraat, aan de overkant van de kindertuin, en een andere aan de Mutsaert. De handelszaken bevonden zich natuurlijk in de buurt van die haltes. De Mutsaert maakt de grens uit van Laken (thans Brussel). Hij grenst rechts aan Koningslo (Vilvoorde) en links aan Strombeek.

Op het traject van de Heizel naar de Dikke linde reden de trams onder een brug in kunst-rocaille, Rustieke Brug genaamd.

Huizengroep rond de oude Dikke Linde

De reeds lang verdwenen "Rustieke Brug"

De De Wandstraat +/- 1920

Deze laatste verdween om plaats te maken voor het bouwterrein van de tentoonstelling van 1958.

's Zondags kwamen de stadsbewoners naar de Dikke linde om er de rhododendronstruiken in bloei te bekijken of om een wandeling te maken tot aan de Drij Pikkell. De moedigsten wandelden tot aan het Domein van Boechout. Dit laatste verdient een woordje uitleg.

Het kasteel van Boechout was de laatste woonplaats van Charlotte, dochter van Leopold I, zus van Leopold II en kortstondige keizerin van Mexico (1840-1927). Het kasteel en het omliggende domein waren echter niet toegankelijk voor het publiek.

In 1938 werd het domein (92 hectaren) aangekocht door de Belgische Staat die er, vanaf 1939, een plantentuin inrichtte. Het werk strekte zich uit over verschillende jaren, tot in 1959. Vanaf 1967 werd de instelling de Nationale Plantentuin van België en het park en de gebouwen werden toegankelijk voor het publiek.

Tijdens de wandeling naar Boechout konden vermoeide of dorstige wandelaars halt houden in een herberg "In de Kabberdoes" genaamd.

Op de Dikke Linde-rotonde bevonden zich ook verschillende drankgelegenheden o.a. de "Bicoque", de "Chalet du Gros-Tilleul" en het "Artois-Paviljoen".

De "Bicoque" was een bescheiden klein gebouwtje in "fermette" stijl, gebouwd bij de tramhalte. Er was een buiten-terras met tafels en vouwstoelen, meubels die men in alle uitspanningen terugvond. Wandelaars kwamen uitrusten na hun wandeling, konden er hun boterhammen eten en een laatste glas drinken vooraleer met de tram terug te keren naar het Emile Bockstaelplein of de stad. Het was een pretentieloze gelegenheid met een volkse klantenkring.

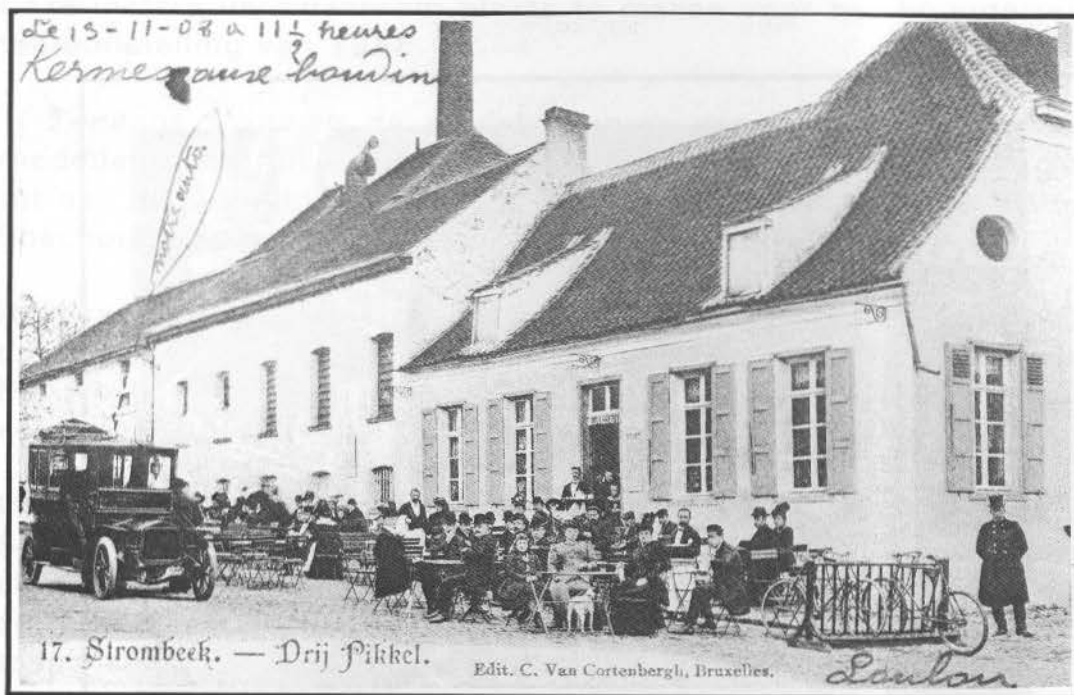
Het "Chalet du Gros Tilleul" lag terugwijkend van de straat, midden in een afgesloten tuin-terras. Het was een klein aardig paviljoen in Normandische cottage-stijl. Er werd kramiek-koffie geserveerd, wafels, omeletten, en andere snacks. Er kwam vooral kleine burgerij, wat te merken was aan de kledij van de klanten. Het "Chalet du Gros Tilleul" werd afgebroken en vervangen door het "Pavillon Artois", een zaak die door de brouwerij met dezelfde naam werd uitgebaat. Het was een cirkelvormig gebouw in gele baksteen zonder eigen stijl zoals de meeste gebouwen in die tijd.

Het werd op zijn beurt afgebroken voor de opbouw van de Expo "58" (*). Het zijn inderdaad de twee tentoonstellingen van 1935 en 1958 die belangrijke wijzigingen aanbrachten in de wijk, vooral de nieuwe toegangswegen naar de tentoonstellingen.

9 Chalet du Gros Tilleul - Restaurant

Het voormalige tuinrestaurant 'Dikke Linde'

"De Drijpikkel" ...

Een pleisterplaats die de voorkeur genoot van de Brusselse wandelaars

De residentie van Charlotte, de zuster van Leopold II

Heden is de "Dikke linde" opnieuw een belangrijk doel voor dagbezoekers geworden wegens de uitzonderlijke omgeving. Door de nabijheid van het kasteel van Laken genoot deze plek de bijzondere aandacht van Leopold II die, onderlegd in aardrijkskunde en reizen, het plan had opgevat om langs de Meise-laan een reeks gebouwen te laten oprichten die herinneringen oproepen aan minder bekende, veraf gelegen beschavingen. Deze gebouwen, afgewisseld met kopieën van Europese monumenten, waren bedoeld als een didactische wandeling rond de wereld.

Het Chinese Paviljoen, tijdgenoot van de Japanse Toren, was voorbestemd om een mondain restaurant te worden. Bij gebrek aan een geschikte uitbater werd het omgevormd tot een museum voor de kunst van het Verre-Oosten.

Leopold II kocht de inkomhal van de in de Parijse wereldtentoonstelling van 1900 opgerichte Japanse Toren en liet door de Franse architect Marcel een nieuwe toren ontwerpen. Dit 'Oosters Juweel' kwam tot stand tussen 1901 en 1904.

In 1903 liet Leopold II, op eigen kosten een kopie oprichten van de Neptunusfontein, een werk van de Vlaamse beeldhouwer Gianbologna. Het origineel bevindt zich op de Piazza del Nettuno in Bologna (Italië).

Daar de gekozen materialen niet geschikt zijn voor ons klimaat, moet het monument, voor het vriesweer, met stro worden bedekt.

In de onmiddellijke nabijheid van de Dikke linde vindt men nog een groot aantal bezienswaardigheden die er ons aan herinneren dat wij ons te Laken, Koninklijke Residentie, bevinden.

Het volstaat van de Paleizenberg af te dalen in de richting van de O.L.Vrouwe-kerk van Laken.

Tussen 1877 en 1902 verrijkte Leopold II het koninklijk domein met een omvangrijk complex, bestaande uit wintertuinen, serres en bloemengalerijen. Op het einde van zijn leven kon men er de grootste en opmerkelijkste privé-tuinbouwcollecties van de wereld aanschouwen.

Het Belvédère Kasteel is een paviljoen dat werd opgetrokken in 1788 in de trant van de Italiaanse villa's. In de loop van de 19e eeuw werd een achthoekig overkoepeld uitzichttorentje (belvédère) aan het gebouw toegevoegd. Begin 1960 werd het de residentie van Prins Albert en Prinses Paola. Na de troonsbestijging gaf het vorstenpaar er de voorkeur aan te blijven wonen in het Belvédère Kasteel.

Het standbeeld van Leopold I werd opgericht in het openbare park van Laken ter ere van de eerste Belgisch Vorst, Leopold van Saksen-Coburg-Gotha, stichter van onze Dynastie. Het is hij die de voorkeur gaf aan Laken als Koninklijke Residentie.

Het koninklijk kasteel van Laken verrees op de plaats van een oude heerlijkheid, Schoonenberg genoemd. Onder het Oostenrijks Bewind liet de gouverneur-generaal van de Nederlanden, Prins Albrecht-Casimir van Saksen-Teschen, er een kasteel oprichten. Na de omwenteling van 1830 verwierf de Belgische Staat het kasteel en werd het de verblijfplaats van de Belgische vorsten. Onder het bewind van Leopold II onderging het kasteel belangrijke verbouwingen, die het Lakense kasteel zijn huidig aspect verleenden.

Op ongeveer 2 à 300 m van het Koninklijk Kasteel bevindt zich de St. Anna-Kapel. Volgens bepaalde auteurs werd die kapel opgetrokken in de loop van de Xve of XVle eeuw. Andere bronnen stellen dat de kapel zou dateren van het begin van de XVIIe eeuw. Samen met de nabij gelegen bron, de Vijf Wondenfontein, verwijzend naar de stigma's van Jezus Christus, was deze plaats voor vele gelovigen een geliefkoosd bedevaartsoord.

Het standbeeld ter herinnering aan Koningin Astrid bevindt zich in een klein parkje aan de 21 julisquare, op de hoek gevormd door de Wijngaardenstraat en de Koninklijk Parklaan. Het is ondergebracht in een overkoepelde cella, links en rechts verbonden met een zuilengalerij.

De kapel van de Mellerystraat zou het laatste overblijfsel zijn van een reeks kapellen die de Infante Isabella, landvoogdes van onze provinciën tijdens de Spaanse overheersing, oprichtte in 1625 langs de bedevaartsweg die van Brussel naar de oude kerk van Laken leidde. Zij is nog in gebruik tijdens de Onze Lieve Vrouwprocessie die ieder jaar in de maand mei plaats heeft.

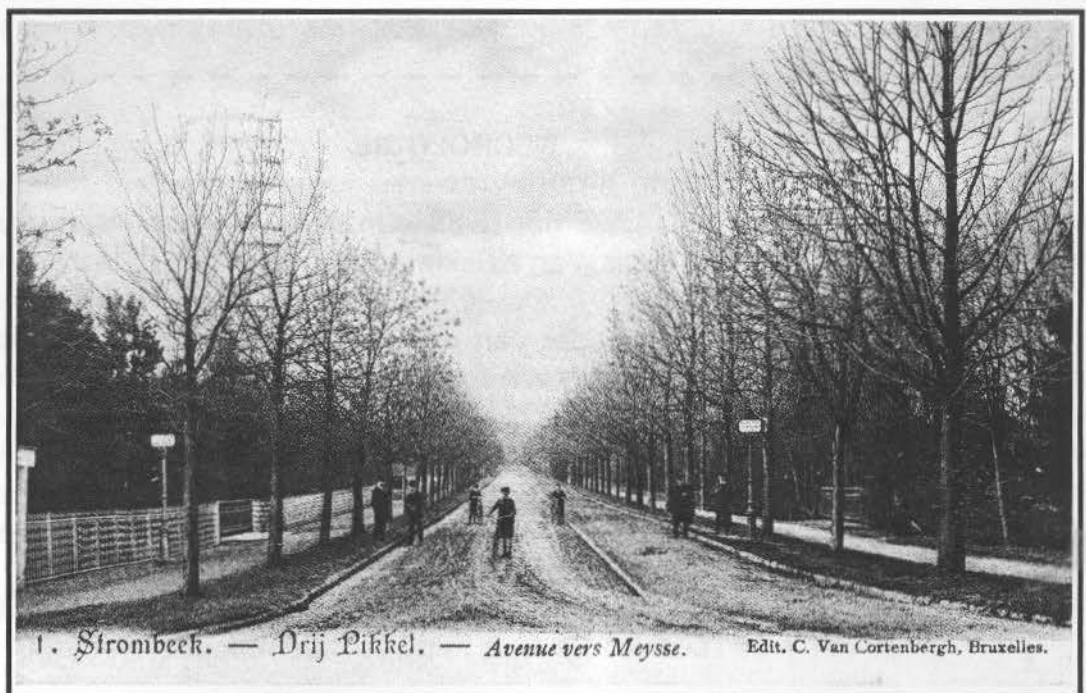
De nieuwe Onze-Lieve-Vrouwekerk van Laken werd opgericht ter herinnering aan de eerste Belgische Koningin. De bouwplannen waren oorspronkelijk van architect Joseph Poelaert. Later werden aan deze plannen ingrijpende wijzigingen aangebracht. De kerk werd ingewijd in 1872. De afwerking ervan duurde nog 35 jaar. Achter het hoogkoor van de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Laken bevindt zich een trap die naar de Koninklijke Crypte leidt. De crypte werd gebouwd als rouwkapel voor de leden van ons Vorstenhuis

Het kerkhof van Laken zou reeds sedert de 17^e eeuw bestaan. Het werd zeer vroeg de voorkeur-rustplaats van de burgerij. Maar het was door het overlijden in 1850 van Louise-Marie, de eerste koningin der Belgen, dat het kerkhof grote bekendheid verwierf. De Koningin had, immers de wens uitgedrukt in Laken te worden begraven.

Kort na de Eerste Wereldoorlog kreeg beeldhouwer Mathieu Desmaré de opdracht voor een monument gewijd aan de Franse Onbekende Soldaat op het voorplein van de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Het monument en de eeuwigdurende vlam werden plechtig ingehuldigd in 1929. Op het voorplein werd ook het borstbeeld van maarschalk Foch opgericht

De voormalige tramhalte van de buurtspoorwegen aan de Dikke Linde

De Meiseselaan zoals ze ontworpen werd door Koning Leopold II

Vooraleer het Onze-Lieve-Vrouw-voorplein te verlaten kan de wandelaar tegenover de kerk, naast een klein fonteintje, nog een klein park zien dat afgesloten wordt door een monumentaal toegangshek, geflankeerd door verschillende kolommen die vergelijkbaar zijn aan die welke de toegang markeren tot het koninklijk park langs de Koninginnelaan. Dit kleine parkje ligt naast het enige gebouw van het oude station van Laken (1880) dat overblijft en gelegen is in de Kerkeveldstraat.

Georges Vanden Bussche
Vertaling : J. Fransman

(1) Hoe de namen "De Wandstraat" en "Wannekouterlaan" ontstonden werd door L. Candau in een afzonderlijke bijdrage behandeld in dit nummer.

NvdR. :

De verwijzingen naar de verschillende monumenten vermeld in dit artikel zijn kort en enkel bedoeld om de monumenten in de tijd te situeren.

Verschillende van deze monumenten werden reeds in detail behandeld in Laca Tijdingen. Wij verwijzen er onze lezers naar.

(*) Nota van de vertaler : Een Brusselse tennisclub, opgericht in 1950 en thans gevestigd te Wemmel, huurde er tennisvelden tot 1952.

NECROLOGIE

Op de valreep vernemen we het overlijden van Mevrouw Mary Burniaux weduwe van de Heer Louis Van Kriekinghe.

De overledene was de moeder van ons geëerd lid Daniel Van Kriekinghe, werkend lid van de kerngroep van LACA die al heel wat bijdragen leverde voor LACA Tijdingen.

In naam van de voorzitter , de leden van de kerngroep en alle LACA-leden bieden wij de Heer D. Van Kriekinghe en familie onze oprechte deelneming aan bij het droevige verlies dat hen getroffen heeft.

De redactie

VERHALEN ACHTER LAKENSE STRAATNAAMBORDEN

WANNEKOUTERLAAN - DE WANDSTRAAT

In deze bijdrage willen we enkele woordafleidkundige beschouwingen wijden aan twee plaatsnamen in de Lakense Mutsaardwijk. In beide benamingen treffen wij het woord WAN aan. Zou er een toponymisch verband bestaan tussen beide plaatsnamen? Om deze vraag te beantwoorden raadpleegden we de lijvige doctoraalscriptie die de Heer Dr. Pierre Van Nieuwenhuysen samenstelde in 1998 met als titel: 'Toponymie van Laken'. De auteur is lid van LACA vanaf de stichting en momenteel onderdirecteur van het "Lycee Maria Assumpta" in Laken.

Binnen- en buitenlandse specialisten bogen zich over de herkomst van het woord WAN en reikten de meest diverse hypothesen aan, verspreid in hun publicaties. De scriptie streeft uiteraard naar volledigheid en behandelt dus een bonte waaier van opvattingen en verklaringen van het voorvoegsel WAN, voorkomend in bovengenoemde plaatsnamen. Dit artikel echter beoogt slechts op toegankelijke wijze de belangstelling van onze lezers voor het onderwerp te wekken. Om deze reden wordt een selectie gemaakt uit de zuiver wetenschappelijke gegevens en bewijsvoeringen, aangewend door de Heer P. Van Nieuwenhuysen.

I - WANNEKOUTERLAAN

(een kouter is een stuk akkerland (Zuid-Nederlandse benaming). De term komt uit het Latijn "cultura").

a) Ligging

De Wannekouter was vroeger een omvangrijk grondstuk dat zich uitstreckte over de gemeenten LAKEN, OVER-HEEMBEEK en STROMBEEK. P. Van Nieuwenhuysen toont dit aan met een citaat overgenomen uit een akte, gedateerd 1634-1635

"...dat niet alleen onder Laecken is een velt gheheeten den Wannencautere maar daeris onder heembeken insghelyckx te vinden een velt ghenaeemt met den selven naeme van Wannecautere... soe is den eersen ende den anderen Wannencautere een corpus als liggende contigue neffens den anderen zynde alleen ghescheyden mette straete leydende naar strombeke (= de wandstraat) Welcke straete maeckt de separatie vande Jurisdictione van Laecken ende heembeke voerscreven..." (Algemeen Rijksarchief, Archief Sint-Goedele 11261 - zie plan Algemeen Rijksarchief, Archief Sint-Goedele 2165 (1635)

Heel wat varianten op de schrijfwijze van de plaatsnaam Wannekouter werden gevonden in akten en kadasterdocumenten. De meeste zijn duidelijk 19de eeuwse verschrijvingen, te wijten aan het registreren van Vlaamse toponiemen door Nederlandsonkundige kadasterbeambten.

Enkele voorbeelden ter illustratie :

Canne Cauter	Vanekauter	Wannekauter	Wanekater
Wanne Kater	Wenne Cauter	Wannenkauter	Wanne Kouter

b) Woordverklaring

1. - Het eerste bestanddeel WAN van de samenstelling Wannekouter is voor verschillende verklaringen vatbaar. Het werd reeds aangetroffen op een akte (kopie) uit 1286 die deel uitmaakt van een kaartboek van de Priorij Hertoginnendal.

"...de (dim)idio: bonra(io) Terre et tres virgas prout jacent apud Laken in den Wan..." (Algemeen Rijksarchief, Kaarten Archief 11454 - 2r).

Men treft dit woord aan :

- Als bijvoeglijk naamwoord, als voorvoegsel of in plaatsnamen en beduidt zoveel als gebrekkig, ledig, laag, moerassig.
- Als zelfstandig naamwoord in de betekenis van gebrek, gemis. In het Gotisch heeft trouwens dit woord dezelfde betekenis. In de landbouw werd het woord gebruikt om aan te duiden dat een stuk land van mindere kwaliteit is.

In hoeverre echter de Wannekouter in vroegere tijden als gebrekkig en ledig werd beschouwd, is niet meer met zekerheid te bepalen. In ieder geval zeker niet met betrekking tot de hoedanigheid van de bodem die ter plaatse van uitmuntende kwaliteit is.

Ook de hiervoor vermelde betekenissen "laag" en "moerassig" zijn op de hooggelegen Wannekouter moeilijk toe te passen. Misschien het feit dat die plaats "gedurende een tijdstip in de middeleeuwen er woest of grotendeels onbebouwd zou bijgelegen hebben", zou hier wellicht naamgevend kunnen zijn. In dit geval kunnen we stellen dat de betekenis van het eerste lid in het woord Wannekouter dezelfde is als het voorvoegsel WAN = ledig, onbebouwd

Deze stelling wordt bevestigd door een derde vorser die het woord Wannekouter als volgt ontleedt: WAN (ledig) kouter (bebouwd land) en hij voegt er nog aan toe dat de plaats in de middeleeuwen lange tijd woest of onbewerkt is blijven liggen.

2. - Dat men er moeilijk uitkomt wordt aangetoond door de volgende hypothese.

WAN zou ook naar het Duitse woord "*Gewannflur*" kunnen verwijzen, een typisch Germaanse wijze om grondstukken op te delen.

Een "*Gewann*" is een complex van een veranderlijk aantal samenhangende, gelijkvormige en recht afgelijnde veldpercelen die alle in dezelfde richting gelegen zijn ten einde de beploeging gemakkelijk te maken.

Het toponiem *Wanne-kouter*, waarvan het tweede bestanddeel oorspronkelijk gronden aanduidde die in de middeleeuwen door de ingezetenen van het dorp gemeenschappelijk bebouwd en omtuind werden, is wellicht een spoor van het "gewannstelsel" in het Brabantse hofsysteem, waarin het akkerland zich in de onmiddellijke nabijheid van een woning bevond.

De Popp-kaart (basiskaart van het Belgische kadaster) vertoont op de *Wannekouter* veel repelvormige percelen. Ze werden veelal op hellende terreinen (zoals de *Wannekouter*) aangetroffen.

Terloops : weze ook nog vermeld dat de term "*Gewann*", "*Wande*" of in het Nederduits "*Wanne*" bij diverse Duitse auteurs ook de betekenis kreeg van "grens".

II. - DE WANDSTRAAT

a) Ligging

In de kadasterbescheiden treft men de plaatsnaam "wand" aan :

- Als naam van een hoeve en een groepje huizen gelegen langs de *De Wandstraat* (op *Heembeeks* grondgebied tot in 1897 en daarna op *Laken*).
- Als plaatsnaam voor de omgeving van de betrokken boederijtjes en van het hoogste deel van de *De Wandstraat*
- Als straatnaam

Ook voor deze plaatsnaam worden vele varianten aangetroffen zoals:

Rue Dewant
Rue du Want
Want Straat
Rue Dewandt
Rue De Wand
enz.

b. Naamverklaring

Het in de 19de en 20ste eeuw bevestigde toponiem *Wand* kan als volgt verklaard worden : zelfde uitleg voor het woord *Wan* voorkomend in *Wannekouter*.

Het achtervoegsel "d" duidt op in het verkleinwoord van *wan*, *wandeke*, waarbij de "d" als inlassing in het spraakgebruik opgetreden is.

Vroeger liep er een weg door de Wannekouter, Wannekouterstraat genoemd.

Door weglating van het woord "kouter" in het spraakgebruik kwam de vorm Wannestraat tot stand. Met de ingelaste "d", hiervoor reeds besproken, ontstond de uiteindelijke vorm Wandstraat.

In de Franse tijd echter werd deze benaming als "Rue de Wand" vertaald. Dit gebeurde hoogstwaarschijnlijk omdat men er van uitging dat het om een persoonsnaam handelde. Later nam men het voorvoegsel "De" ook op in de Nederlandstalige benaming.

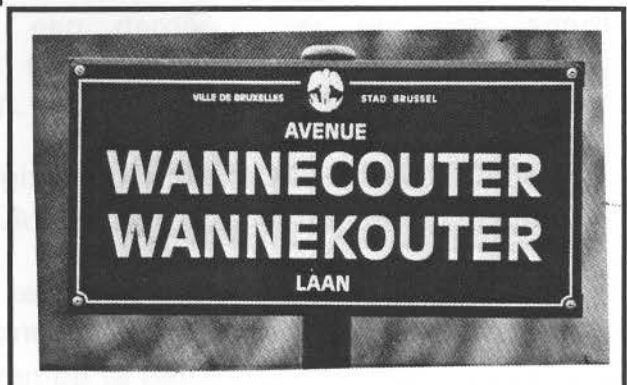
III - BESLUIT

Aan de hand van het opzoekingswerk van de Heer P. Van Nieuwenhuysen werd hier onbetwistbaar aangetoond dat beide toponiemen : Wannekouter en De Wandstraat van zeer oude oorsprong zijn. Zij verwijzen naar het verre verleden van de wijk "Mutsaard". Bovendien blijken zij een zelfde stam te hebben en dus met elkaar verwant zijn.

C'est bien le cas de le dire...!

L. CANDAU

Met dank aan de Heer Dr. P. Van Nieuwenhuysen voor nazicht van deze tekst.

LAKEN, VROEGER EN NU

DE EEUWFEESTLAAN

Deze laan, die het Sint-Lambertusplein verbindt met de Eeuwfeestpaleizen, was tot in 1956 aan beide kanten afgezet met hoge populieren. Ongeveer ter hoogte van het huidige frietkraam verhief zich een kasteel. Dit gebouw werd in 1885 opgetrokken door Victor Vanderborcht. Hij had nog verschillende andere bezittingen verworven in het toenmalige gehucht genaamd Heizel. In de loop der jaren had hij er nog talrijke bijgebouwen aan toegevoegd : paardenstal, loods, serres, vogelkooi enz...

De oude kadastrale documenten tonen aan dat koning Leopold II zich bemoeid heeft met de verwerving van dit eigendom :

- in 1902 het Domein van de onafhankelijke Congostaat waarvan Leopold II de soevereine vorst was.
- In 1908 Leopold van Saksen Coburg zelf in de hoedanigheid van vruchtgebruiker.

Het kasteel Vanderborcht werd inderdaad tot aan het overlijden van de koning bewoond door barones Vaughan die zijn laatste levensgezellin was. Om die reden sprak men in het begin van de eeuw niet van "het buitenverblijf Vanderborcht" zoals vermeld op de officiële kaarten, maar van "het kasteel Vaughan".

Vanaf 1910 werd het eigendom Staatsdomein en in 1927 eigendom van de stad Brussel. De bijgebouwen werden in 1930 afgebroken en het geheel werd opgenomen in het domein van de wereldtentoonstelling van 1935. Het diende toen als politiebureau en brandweerpost.

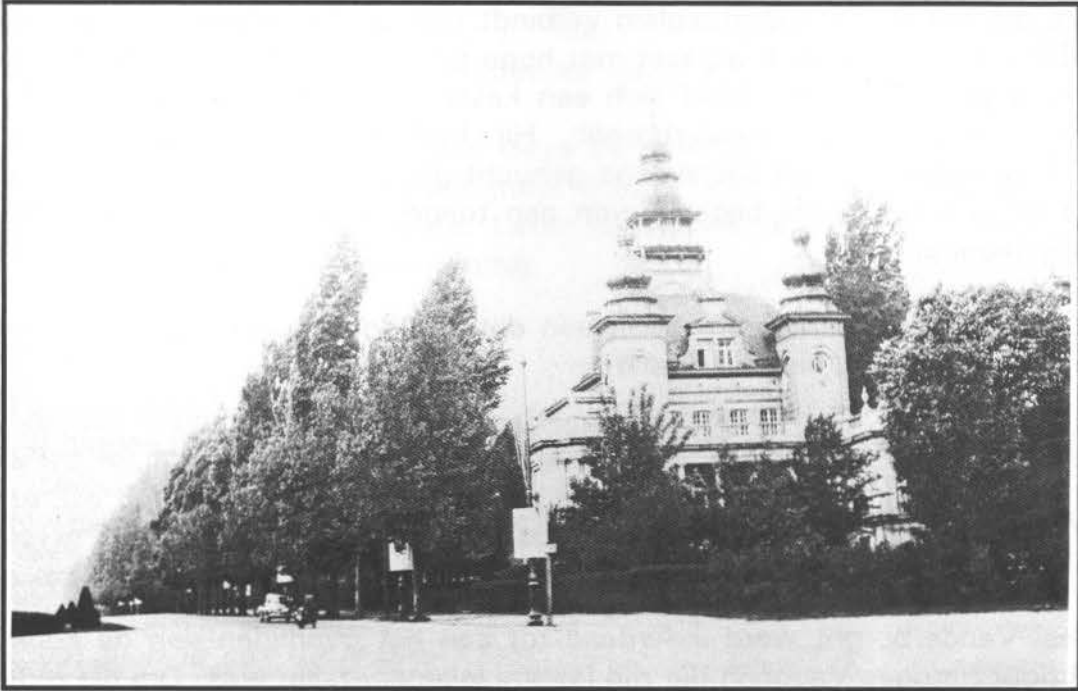
Later zal het gebouw nog betrokken worden door het schoonmaakbedrijf "Vacuum cleaner" tot aan de definitieve afbraak in 1956.

Men kan het betreuren dat deze getuige van ons historisch verleden niet werd bewaard. Op die plaats bevond zich in 1958, tijdens de wereldtentoonstelling, het paviljoen van Nederland. Heden ten dage houden daar vele bussen met toeristen halt om er souvenirfoto's van het atomium te maken.

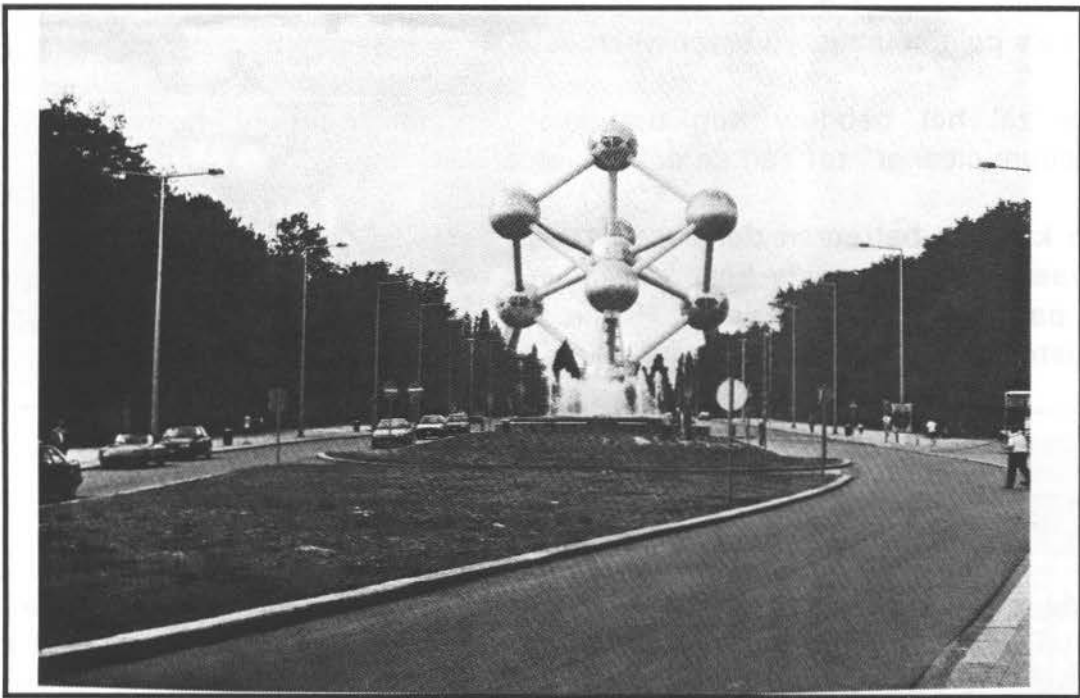
DE CLEMENTINA SQUARE.

De oude prentbriefkaart toont ons de veranderingen en de aanleg van de wijk in het begin van de 20e eeuw. Vele straten zijn nog niet volgebouwd met huizen. De Jan Sobieskilaan, die toen nog Emile Bockstaellaan heette, was voorzien van een dubbele rij bomen. De lijnen van de Buurtspoorwegen zijn reeds geëlektrificeerd waardoor men bij afwezigheid van een poststempel die kaart kan situeren rondom het jaar 1910.

Eeuwfeestlaan

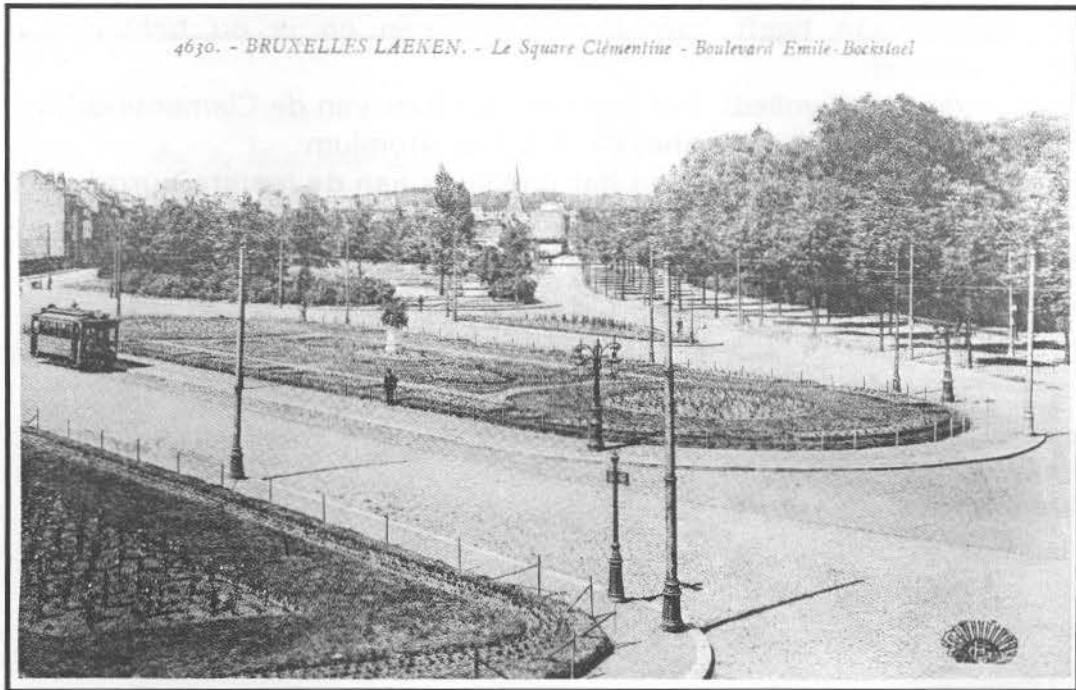

Dit prachtige kasteel, getuige van een luisterrijke periode, werd opgeofferd aan de uitbouw van de Wereldtentoonstelling 1958

De huidige plaats wordt vandaag overheerst door het imposante atomium

Clementinasquare

In 1924 (postdatumstempel op deze kaart) was het plezierig te wandelen op de Clementinasquare.

Aan de tramhalte (1924 - zie boven) staat nu een autobus van De Lijn. Na afschaffing van de buurtspoorweg naar Wemmel in 1970 (tram "W") verdwenen de tramstellen uit het straatbeeld.

Tachtig jaar later constateren wij de volgende veranderingen :

- het grote bloemenpark is aanzienlijk ingekrompen
- de Jan Sobieskilaan heeft haar bomen verloren en is nu bebouwd met moderne gebouwen
- de bomen verstoppen volledig het zicht op de vijver van de Clementinasquare
- de horizon wordt nu volledig beheerst door het Atomium
- daar is het monument bijgekomen dat gewijd is aan de laatste burgemeester van Laken Emile Bockstael (1838-1920).

DE SINT ALBAANSBERGSTRAAT

Deze straat verlaat de Emile Bockstaellaan ter hoogte van de Tuinbouwersstraat en komt even vóór het kruispunt van de Jan Sobieskilaan en de Houba de Stroperlaan weer uit op de Emile Bockstaellaan. Vóór de oorlog 1940-45 vormde zij een oase van rust en vrede. De bewoners verbroederden er met mekaar en de kinderen speelden er op straat zonder vrees voor het autoverkeer. Iedereen onderhield fier zijn voortuintje.

Zoals men kan zien op de oude prentbriefkaart bevond zich op die plaats een hoge telefoonmast. Tijdens de bezetting hadden patriotten een Belgische vlag op die mast gehesen, wat uiteraard verboden was.

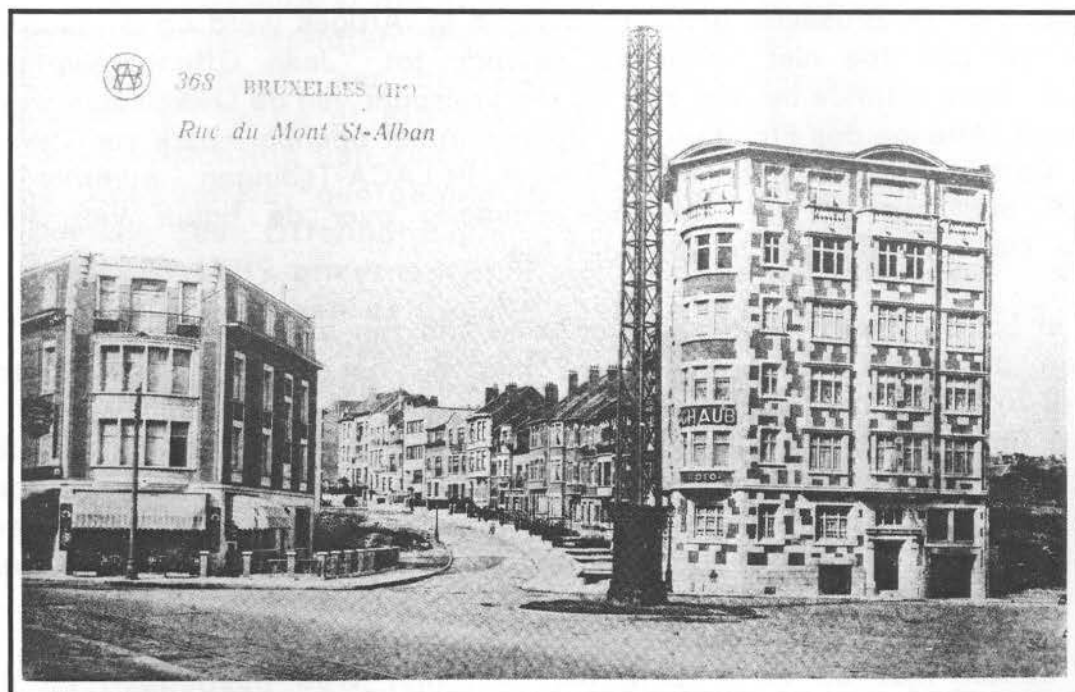
Op de hoek stond het grote café "Au Mogador" waar bier van de brouwerij l'Ecluse werd getapt en waar het aangenaam vertoeven was op het grote terras. Gedurende enige jaren moest het café plaats ruimen voor een benzinstation, waarna het zijn vroegere functie hervat heeft met als uithangbord "Le Parnasse". De telefoonmast is verdwenen en op de vrijgekomen ruimte werd een parking ingericht.

De naam van de straat verwijst naar de hertog van Saint Albans die op het einde van de 18e eeuw een luxueuze villa wilde bouwen op de helling die de naam Crayenbosch droeg. Dit gebouw bleef overigens onafgewerkt en verdween in 1798. Wie meer wil vernemen over de straat en de hertog kan kennis nemen van de studie die Joris Dillen daaraan heeft gewijd en die kan geconsulteerd worden bij onze bibliothecaris.

Daniël van Krieking
Vertaling : D. Winderickx

Geraadpleegde bron "Le Heysel d'hier à aujourd'hui" van Roger Platton.

De Sint-Albaansbergstraat

In de loop van de dertiger jaren heerste de grootste kalmte in een van de Lakense elegante wijken.

Nu overheerst "koning auto" haast volledig deze plaats

EEN NIEUW MONUMENT IN LAKEN

Jean Offenbergsquare

Op voorstel van het Brusselse gemeenteraadslid M. Artiges werd op 27 februari 1995 de tot dan toe niet benoemde rotonde tot "Jean Offenbergsquare" omgedoopt. Deze rotonde bevindt zich op het kruispunt van de Dikkelindelaan en de Loverlaan (Avenue des Frondaisons), midden in het openbare park van Laken, op korte afstand van het Amerikaans Theater. In LACA-Tijdingen - nummer 4 - juni 1995 berichtte D. Van Kriekinghe uitvoerig over de figuur van Jean Offenberg. Daar was ook een goede reden toe.

Geboren in Laken, tekent hij na het vervullen van zijn militaire dienstplicht in 1938 een dienstverbintenis van twee jaar bij het Leger. Opgeleid tot jachtpiloot in de luchtmachtbasis van Nijvel neemt hij als zodanig vanaf 10 mei 1940 tot aan de capitulatie deel aan de luchtgevechten boven België. Korte tijd nadien bereikt hij Engeland na een avontuurlijke tocht door Europa. Vrij vlug ingelijfd bij de Royal Air Force neemt hij actief en succesvol deel aan de "Slag om Engeland" doch op 22 januari 1942 verongelukt deze uiterst bekwame en sympathieke gevechtspiloot tijdens een absurd ongeval.

Hij was echter niet de enige Belg die zich niet wou neerleggen bij de "overgave". In totaal namen negenentwintig jonge landgenoten deel aan de heldhaftige "Slag om Engeland", ingedeeld bij diverse RAF-Squadrons. Zeven onder hen sneuvelden tijdens de gevechten...

2001 - Opwaardering van de site

Tijdens een parkwandeling, aanvang november 2001, keek ik verbaasd tegen een piramidevormige constructie aan, opgericht in het centrum van de Jean Offenbergsquare. Ik las de namen van de Belgische deelnemers aan de luchtslag boven Engeland die plaats vond tussen 10 juli en 31 oktober 1940...'Eindelijk', dacht ik: "zestig jaar geleden!".

Was ik onoplettend geweest of hadden de media toch niet voldoende aandacht besteed aan de berichtgeving over de plaatsing en onthulling van dit nationale patriottische gedenkteken? Ik zou het niet weten. De ingewonnen informatie bij Brusselse openbare diensten lag eerder aan de lage kant. Een brief echter, gericht aan de voorzitter van de Nationale Federatie der anciens van de Royal Air Force en de South African Air Force - 1940-1945, Luitenant- Generaal Vlieger b.d. Baron M. Donnet werd prompt beantwoord. Aan de hand van een bundel welkome gegevens (brochure, toespraak tijdens inhuldiging) en de met de hand geschreven notities van voornoemde voorzitter, werd het mogelijk de ontstaansgeschiedenis van het monument te behandelen.

Hoe het groeide

Geruime tijd reeds rijpte het idee bij alle leden van de Nationale Federatie (zie supra) om hulde te brengen aan de heldenmoed van de 29 Belgische jachtpiloten die actief deelnamen aan de luchtgevechten boven Engeland, een operatie die de geschiedenis inging onder de benaming "Battle of Britain". De definitieve beslissing met betrekking tot de oprichting van een monument werd genomen ter gelegenheid van de plechtigheid, georganiseerd voor de naamgeving aan een Lakense rotonde: Jean Offenbergsquare. Eerste stappen werden vervolgens in de lente van 1999 ondernomen. Het heeft evenwel twee jaren geduurd om aan het project een definitieve gestalte te geven. Hoewel de keuze van de plaats voor de hand lag en de voorbereiding vrij harmonisch verliep kon het gedenkteken pas op 5 oktober 2001 door prins Filip plechtig worden onthuld.

Deze plechtigheid werd ook bijgewoond door de ambassadeurs van Groot-Brittannië en Zuid-Afrika, de Minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Heer X. de Donnea, de Heer F. Thielemans, burgemeester van de Stad Brussel en talrijke burgerlijke en militaire overheden. Een veertigtal oud-piloten die dienden in de RAF en de SAAF waren eveneens aanwezig. De voorzitter van de Nationale Federatie sprak een gelegenheidstoespraak uit. (zie niet vertaalde tekst in de bijlage).

De Heer P. Lapage uit Waterloo schetste het ontwerp van het gedenkteken. Voor de uitvoering ervan werd de Heer P. Crombé uit Evere, aannemer en marmerbewerker, aangezocht.

Men kon rekenen op een aanzienlijke financiële steun vanwege het Ministerie van Landsverdediging en van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het leeuwendeel van de onontbeerlijke fondsen werd verzameld bij openbare inschrijving, positief beantwoord door een aantal vrijgeveige sponsors en, niet te vergeten, de leden van de Nationale Federatie zelf.

Militaire achtergronden

Toen België, op 28 mei 1940 tot het staakt-het-vuren overging bevond haar volledige doch sterk gehavende luchtmacht zich reeds in het naburige Frankrijk, met uitzondering van drie kleine escadrilles die instonden voor de verdediging van het nog niet bezette nationale grondgebied. Op die dag trouwens, werden alle nog operationele toestellen op hoger bevel vernietigd. Het opleidingscentrum van de luchtmacht (commando, instructeurs en leerlingen) bevond zich op dat ogenblik in Oudjda (Frans-Marokko). Het materieel zou per schip volgen...

Het commando van de Belgische luchtmacht wenste nochtans de strijd verder te zetten en voerde besprekingen met de Franse en Engelse autoriteiten met het oog op een herbewapening. Frankrijk wou maar kon geen hulp bieden.

Engeland daarentegen was bereid het Belgische luchtmachtpersoneel te verwelkomen en in te schakelen in een trainingsprogramma op Britse vliegtuigen. Dit initiatief stuitte op een weigering van de Belgische minister van Landsverdediging. Toen echter het Franse leger op 18 juni de wapens neerlegde leek alles verloren. Op dit ogenblik besloten een aantal Belgische piloten die hetzij in Frankrijk, hetzij in Marokko verbleven naar Engeland uit te wijken en van daaruit de strijd verder te zetten. Zo kwam het dat vóór eind augustus 1940, 124 Belgische al dan niet volledig opgeleide piloten voor de actieve weerstand opteerden.

15 onder hen werden onmiddellijk ingeschakeld in de Britse gevechtssquadrons, 14 anderen werden opgenomen in eenheden, verantwoordelijk voor de kustverdediging. Het dient gezegd dat de RAF op dat moment zeer kwetsbaar was tegenover een verpletterende Duitse overmacht in de lucht, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Hier volgen hun namen :

Jachtpiloten :

R. de Henricourt de Grunne - E. Seghers - D. Le Roy du Vivier - A. Van den Hove d'Ertsenrijck - R. de Cannart d'Hamale - W. Van Lierde - J. Offenbergh - V. Ortman - A. Jottard - R. Malengrau - J. Philippart - M. Buchin - B. de Hemptinne - F. de Spirlet - G. Doutrepont.

Kustwachtpiloten :

L. Dejace - R. Demoulin - Giovanni Dieu - H. Gonay - L. Heimes - L. Javaux - J. Kirkpatrick - H. Lascot - O. Lejeune - A. Michiels - L. Prevot - R. Roman - A. Van Wayenberghe - F. Venesoen.

Er waren dus Belgen aanwezig in de beroemde "Battle of Britain", de strijd om het luchtverwicht van de vijand te breken, die duurde van 10 juli tot 31 oktober 1940. Dit was een belangrijk keerpunt in de titanenkamp die de geallieerden gedurende meer dan vier jaren zouden voeren om de "Wehrmacht" te verslaan en de bezette landen te bevrijden van het nazi-regime.

Kolonel Vlieger b.d. Rens deed het verhaal over de Belgische bijdrage tijdens de slag om Engeland in een boek, uitgegeven in 1980 onder de titel: "Les Belges de la Bataille d'Angleterre".

Hoe verliepen nu deze uitputtende luchtgevechten boven Engeland?

In de brochure, uitgegeven ter gelegenheid van de onthulling van het monument stelt Lt-Gen Vlieger b.d. Baron M. Donnet dat de slag in vier opeenvolgende fasen plaats vond.

Een overzicht

- In een recordtijd hadden de troepen van het Derde Rijk Noorwegen Denemarken, Nederland, België en Frankrijk onder de voet gelopen.

Churchill weigerde manifest met Hitler te onderhandelen over een mogelijke overeenkomst. Een landingsmanoeuvre op Britse bodem werd overwogen. De Duitsers rekenden daarbij op hun meesterschap in de lucht. Vanaf 10 juli 1940 begon de Luftwaffe de Engelse konvooien en de havens aan te vallen. Op 13 augustus 1940 startte dan de tweede fase met een zeer hevig bombardement op Britse vliegvelden en radarstations. Deze aanvallen duurden onverminderd voort tot 7 september. De Britten leden zeer zware verliezen. Hun reserves waren bijna uitgeput, de actieve piloten de uitputting nabij. En toch maakten de Duitsers toen een zware inschattingsfout.

Om het moreel van de Engelsen te breken werd Londen voortaan zwaar gebombardeerd door bommenwerpers die door snelle jachtvliegtuigen geëscorteerd werden (aanvang van de derde fase). De RAF-squadrons hadden hiertegen geen enkel verweer.

De piloten echter maakten van deze gelegenheid gebruik om op krachten te komen. Op 15 september slaagden zij er zelfs in een belangrijk keerpunt in de strijd teweeg te brengen.

Die dag voerde de Luftwaffe drie massale luchtraids op Londen uit.

Tijdens de derde golf werden de Duitse vliegtuigen aangevallen door 250 RAF-jachtvliegtuigen, Een complete verrassing. De Duitsers verloren 60 toestellen, de Engelsen slechts 35. Het moreel van de legendarische onschendbare Luftwaffe kreeg hierdoor een felle deuk. Erger nog, de invasie van Engeland werd door Hitler sine die uitgesteld hoewel de bombardementen op Londen onverminderd bleven aanhouden tot eind september.

Vanaf 1 oktober 1940 ging dan de vierde fase in van de luchtslag. Er volgden nog heel wat vijandelijke offensieve missies, overdag uitgevoerd door geëscorteerde jachtbommenwerpers en zware nachtelijke bombardementen op Londen en andere Britse steden. Gegrepen door paniek en frustratie, veroorzaakt door het dwarsbomen van hun plannen, zou het Duitse oppercommando van de Luftwaffe herhaaldelijk tot tactiekwijzigingen overgaan, doch niets mocht baten. De RAF bleef hardnekkig weerstand bieden en de duizenden getroffen burgers verdroegen flegmatisch de vele beproevingen.

Dag na dag verspilden de Duitsers hun krachten maar slaagden er niet in de Britse vloot in de kanaalzone te decimeren noch de RAF op de knieën te krijgen, Uiteindelijk zou dan afgezien worden van elke offensieve actie tegenover Groot-Brittannië.

Enkele cijfergegevens

Meer dan 3000 RAF-piloten namen deel aan de slag om Engeland. Een vijfde van dit aantal kwam uit diverse hoeken van de wereld; onder hen 29 Belgen. De RAF verloor een duizendtal vliegeniers onder wie 520 doden, van de 29 Belgen sneuvelden er 7.

A. Van den Hove d'Ertsenryck - A. Jottard - G. Doutrepoint - R. de Cannaert d'Hamale - M. Buchin - J. Philippart - J. Kirkpatrick

De verliezen van de Luftwaffe waren aanzienlijk : ongeveer 6000 manschappen werden buiten gevecht gesteld en 3020 toestellen werden vernield, De RAF verloor 2147 toestellen.

Gedurende de hele oorlog slaagden meer dan 600 Belgische piloten erin, dikwijls op avontuurlijke wijze, zich bij de RAF in Groot-Brittannië aan te sluiten. Een even grote groep werd opgenomen bij het niet-varend personeel van de Britse luchtmacht. In verband hiermee wordt verwezen naar het bloedstollende verhaal van federatie-voorzitter LtGen VI. b.d. Baron M. Donnet. Over zijn avontuurlijke vlucht uit het bezette België en zijn activiteiten bij de RAF schreef hij een merkwaardig boek: "J'ai volé la liberté", uitgegeven in 1968 bij Ed. Arts en Voyages - L. De Meyer - Bruxelles.

Beschrijving van het monument

De ontwerper van het gedenkteken opteerde voor een gepolijst graniet-blok in de vorm van een piramide. De top van deze piramide werd met bladgoud belegd, zodat het geheel de indruk geeft van een eeuwige waakvlam.

De typische bouwvorm van de millennia-oude Egyptische koningsgraven symboliseert, Chateaubriand parafraserend, de overgangspoort naar de eeuwigheid.

In het bovenste veld van de driehoekige voorzijde werden drie gestileerde figuren gegrift : de omtreklijn van Engeland met daaronder twee aanvallende vijandelijke vliegtuigen. In het onderste veld werden twee namenreeksen aangebracht duidelijk van elkaar gescheiden.

Ze verwijzen naar de 29 Belgische piloten die deelnamen aan de "Slag om Engeland". De bovenste groep behoorde tot de kustverdediging (Coastal Command), de onderste tot de gevechtssquadrons (Fighter Command).

In het Brusselse info-blad "Plus" (09/01/2002 - p.5) wijdde M. Laville een kort artikeltje aan de onthulling van het monument. Hij besloot zijn tekst met de opmerking: "Un seul regret : la confidentialité de ce monument installé un peu en dehors de toute habitation...",

Wij zijn het met deze opmerking niet eens maar menen dat de plaatsing van het monument in het Openbare Park van Laken een gelukkige keuze was. Inderdaad, tal van monumenten, opgericht ter herinnering aan beide wereldoorlogen worden vandaag de dag binnen het stedelijke weefsel verdrongen door hectische verkeersstromen. De natuur in het Lakense park kan als metafoor voor vredige rust beschouwd worden, een blijvende factor in het emotionele verhaal dat het monument wil mededelen. Hoeveel moeite, hoeveel offers, hoeveel jonge verwoeste levens waren er niet nodig om het hoofd te bieden aan een "machtshongerige" heerser.

In dit parkdecor kan ongestoord nagedacht worden door jongere generaties over de onbaatzuchtige inzet van hen die alles gaven opdat wij in vrijheid zouden kunnen leven!

L. Candau

Niet vertaalde toespraak, gehouden door de voorzitter van de federatie op 5 oktober 2001.

Monseigneur,

Votre présence à cette cérémonie hautement symbolique nous touche profondément.

Nous vous en remercions bien sincèrement.

Nous sommes particulièrement sensibles à votre souhait de rendre un hommage personnel à ceux des nôtres qui, aux heures sombres de notre histoire, ont suivi le chemin du devoir et accepté le combat pour notre liberté.

Merci Monseigneur. Messieurs les Ambassadeurs, Monsieur le Ministre, Monsieur le Gouverneur, Messieurs les Generaux, Mesdames, Messieurs. Il y a 61 ans, alors que tout semblait perdu et que beaucoup doutaient de l'avenir, des aviateurs belges décident de continuer la lutte. Ils arrivent en Grande-Bretagne et s'engagent dans la Royal Air Force (RAF).

Leur expérience est précieuse; ils sont versés dans des squadrons opérationnels et prêts au combat.

La Bataille d'Angleterre devait permettre aux forces du Troisième Reich de conquérir l'Europe Occidentale. Elle se déroule du 10 juillet au 31 octobre 1940 et se termine par la défaite de la Luftwaffe. L'invasion de l'Angleterre n'aura pas lieu - notre civilisation est sauvée.

La première borne de la longue route vers la victoire finale venait d'être scellée.

29 de nos aviateurs prennent part à ce combat. 7 d'entr'eux tombent victimes de leur devoir.

Leur présence auprès de nos alliés britanniques fut déterminante. Lord Tedder, chef d'État-Major de la RAF en 1946, dira d'eux:

"Nous n'oublierons jamais ce vaillant groupe de Belges qui a combattu à nos côtés avec un tel courage, une telle volonté et une telle adresse, durant la Bataille d'Angleterre".

Grâce à nos aviateurs, la Belgique fut dès le début présente aux côtés de nos alliés durant toute la deuxième guerre mondiale.

Pour exprimer notre gratitude envers eux, nous avons voulu rappeler cette page héroïque et que soient gravés dans la pierre ces 29 noms des nôtres.

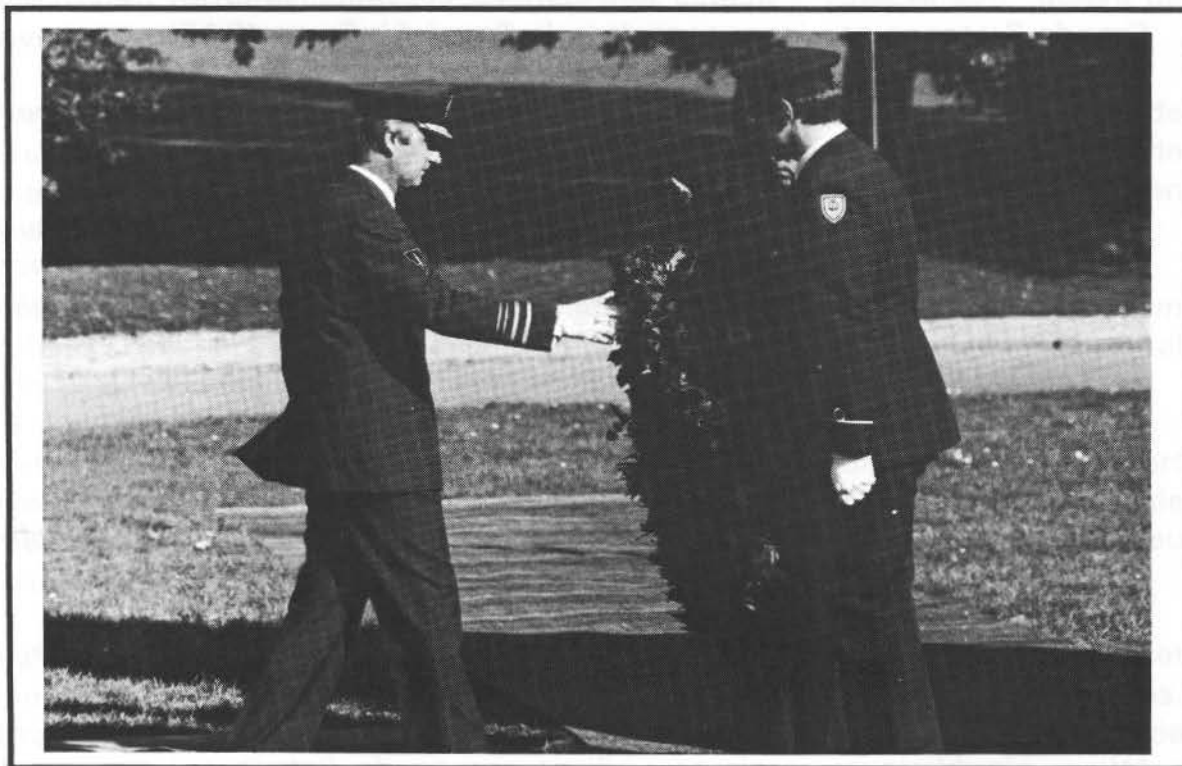
Puisse ce mémorial être une source d'inspiration pour nos citoyens et leur rappeler, et particulièrement aux jeunes, le sacrifice de ceux qui ont tout donné pour nous permettre de vivre libre.

L'occasion est favorable pour dire à nos amis de la Royal Air Force toute notre reconnaissance pour leur accueil d'alors, accueil qui s'est prolongé durant six années.

Merci aux Autorités britanniques et particulièrement à nos amis de la RAF. Ce monument, dressé comme un flambeau au centre du Square Offenberg, rappelle également que Jean Offenberg fut un des "Few", un des preux combattants de cette glorieuse phalange de l'été 1940.

Ce mémorial a été réalisé grâce à l'appui et au soutien de nombreux amis. Qu'ils en soient tous remerciés.

Souvenez-vous des mots de Churchill : "Never in the field of human conflict was so much owed by so many to so few"

5 oktober 2001 -Z .H. Prins Filip legt een bloemenkrans neer

(Deze en volgende foto:bezorgd door Luitenant-Generaal Vlieger b.d. Baron M. Donnet)

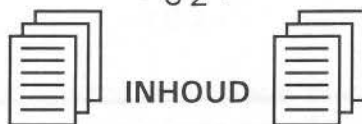

L. Dejae R. Demoulin G. Dien H. Gonay L. Hemes
L. Jozau J. Kirkpatrick H. Lascot O. Lejeune
A. Michels I. Prevot C. Roman A. Van Waverberghe F. Venesoen
M. Bache R. de Cannoot d'Hamale B. de Hemptinne R. de Hemricourt de Grunne
F. de Sparlet G. Douteysin A. Jottard D. La Roy du Vivier R. Malengreau J. Offenber
V. Ormans J. Philippaut E. Seghers A. Van den Hove d'Ertsenyck W. Van Lierde

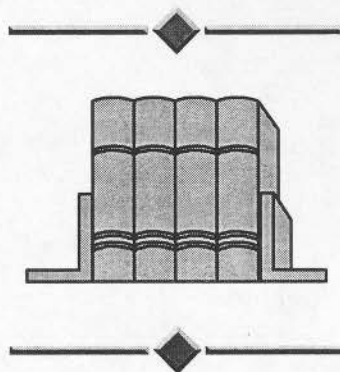
BATTLE OF BRITAIN 10 October 1940

À LA MÉMOIRE DES AVIA
TEUR HERINNERING AAN DE
WAARDIGHEID VAN DE BIL

FORCE
AIR FORCE
AIR FORCE

	pag.
1.- Ten Geleide	1 - 4
1.1 Kerk van Laken is niet beschermd	
1.2 Conferentieavond over de boerentram bij de de Heemkundige-Kring van Laken	
1.3 Een positieve reactie op het artikel "In mijn tijd"	
1.4 Toegestuurde documentatie (L. Candau)	:
2. - Mijmeringen rond de Dikke Linde en Mutsaard (G. Vanden Brussche - Vertaling : J. Fransman)	5 - 14
3. - Verhalen achter Lakense straatnaamborden (Wannekouterlaan en de De Wandstraat (L. Candau)	15 - 18
4. - Laken vroeger en nu	19 - 23
- Eeuwfeestlaan	
- Clementinasquare	
- Sint-Albaansbergstraat (D. Van Krieking - Vertaling : D. Winderickx)	
5. - Een nieuw monument in Laken (L. Candau)	24 - 31

Dit nummer verschijnt met vertraging, te wijten aan ziekte en medische behandeling van enkele actieve kernleden.

De redactie verontschuldigt zich hiervoor en tracht de achterstand zo vlug mogelijk in de lopen !